

MODERSMÅLET I, PROVET I TEXTKOMPETENS 8.2.2013 BESKRIVNING AV GODA SVAR

De beskrivningar av svarens innehåll som ges här är inte bindande för studentexamensnämndens bedömning. Censorerna beslutar om de kriterier som används i den slutgiltiga bedömningen.

Beskrivningen av svaren i textkompetensprovet gäller endast innehållet i ett gott svar. Övrigt som bör beaktas vid bedömningen har beskrivits i de bedömningskriterier som ingår i studentexamensnämndens föreskrifter för provet i modersmålet.

www.ylioppilastutkinto.fi/sv/foreskrifterna/ainekohtaiset/20050322140433.html

Uppgift 1

Relationen mellan Harpagon (den girige) och La Flèche (betjänten) är dålig och ojämlig. För Harpavons del präglas förhållandet till exempel av mistänksamhet, fientlighet och rädsla. La Flèche driver med Harpagon. Betjänten är retsam och trotsig.

Det här framgår till exempel på följande sätt i texten:

Språkbruk och beteende

Båda förolämpar varandra: Harpagon ger order, La Flèche retas och tar inte befallningarna på allvar. Harpagon uttrycker sig aggressivt. Han hotar och förhör La Flèche och misstänker La Flèche för stöld. Dessutom kroppsvisiterar han honom. La Flèche vill göra som unga herrn har sagt, provocerar genom sina repliker och avslöjar Harpavons falskhet och brist på moral.

Makt och maktlöshet

Som grund för Harpavons och La Flèches dåliga relation ligger en samhällelig ojämlighet. Denna ojämlighet är också föremål för satiren i pjäsen. Ojämligheten blir tydlig till exempel i tilltalet (bland annat så att Harpagon duar, medan betjänten säger herrn). Då det patriarkala systemet rådde, hade familjens överhuvud absolut makt och äganderätt till allt i sitt eget hushåll.

Uppgift 2

Texterna kan analyseras med utgångspunkt i karaktärerna, genrerna och värderingarna.

Jämförelse av karaktärerna

Harpagon är ångestfylld, sjukligt mistänksam och bekymrad över att han kan förlora sina pengar. Han är tvångsmässigt besatt av pengar. Rikedom har inte gjort honom lycklig.

Farbror Joakim njuter av sin rikedom, är lycklig som ett barn och simmar i pengar i sitt kassa-valv. Han vill vara ensam med sina pengar. Farbror Joakim är rädd för att pengarnas ursprung ska avslöjas.

Gemensamt för dem är att pengar är det viktigaste i världen och att de vill vara ensamma då de njuter av sina pengar.

Jämförelse av genrerna

Harpagons förhållande till pengar kommer fram genom dialogen i pjäsen. Farbror Joakims förhållande till pengar framgår i samspelet mellan bild (färger, komposition) och text. Valet av färger för tankarna till glädje och kärlek till pengar. I serien finns en utomstående berättare.

Den ideologiska nivån

Båda är materialister. Pengarna är en symbol för kapitalism och makt.

Uppgift 3

Texten behandlar förhållandet mellan att bli rik och att vara lycklig. Textens syfte är att påverka läsarens åsikt om snabba vägar till rikedom. Författaren vill övertyga läsaren om att en lottovinst inte gör oss lyckliga, utan förorsakar problem.

Medlen

Författaren försöker övertyga genom amerikanska, engelska och finska forskningsresultat om personer som har blivit rika. Källorna nämns inte i brödtexten. I texten namnges också en auktoritet: Daniel Kahneman, som fått Nobelpriset i ekonomi. Texten avslutas med ett exempel, en känslomässigt engagerande sann historia om Tero, vars lottovinst ledde till "ett jordiskt helvete".

Texten är ett utdrag ur en fackbok. Rubriken "Vinnarnas förbannelse" innehåller textens huvudtes: en lottovinst är inte en förutsättning för lycka. Citatet under rubriken ger stöd för tesen, precis som mellanrubrikerna. Texten vädjar till känslorna genom berättelsen om Tero och teckningen med anknytning till den, på ett språk som vi ofta hittar i självhjälpsböcker.

Uppgift 4

Innehållet

Sammandraget innehåller det viktigaste i Kari Nars text och dess huvudtes (en lottovinst gör oss inte lyckliga). Dessutom ingår motiveringar till tesen. I sammandraget framkommer hur texten förhåller sig till rikedom och att bli rik: Vem spelar på lotto, varför och med vilket slags insatser? Vad berättar forskningen om hur lyckliga de personer är som plötsligt blir rika (vinnarnas första reaktioner, lottomiljonärernas problem och orsakerna till dem)?

Genrekraven

Att skriva ett sammandrag betyder att koncentrerat redogöra för huvudinnehållet i den ursprungliga texten med egna ord. I sammandraget ingår information om vilken text det utgår ifrån. Språket och stilen är neutral sakprosa. Examinanden framför inte egna kommentarer och åsikter. Upprepade hänvisningar till Nars text behövs inte.

Sammandraget håller sig i stort sett inom den angivna ordmängden (150 ord).

Uppgift 5

Ledartexten framför en huvudtes med stödargument och motargument, vilka utgör stommen för texten. Ledarskribenten har också en egen åsikt som framkommer indirekt i texten, en premiss utifrån vilken han utvecklar sin huvudtes.

Huvudtesen ges i rubriken: inkomstklyftorna ökar, och den bygger på skribentens åsikt (premissen) att det finländska samhället borde ha en jämnare inkomstfördelning.

Exempel på argument

Bland annat följande typer av argument används: argument som vädjar till auktoriteter och värderingar (ethos), till exempel presidentens nyårstal, argument som vädjar till förnuft och fakta (logos), till exempel en doktorsavhandling, samt argument som vädjar till känslor (pathos), till exempel presenteras en dyster samhällsutveckling där de rika blir rikare och de fattiga fattigare.

Texten är uppbyggd så att motargument mot huvudtesen presenteras i mitten av texten och därefter ger Kosk många argument för huvudtesen.